

DE
V
O
N
DE
O

Over Rotterdammers en hun straat

Klein Geluk in een Grote Stad
Het kleine zetje en de beweging
Schatkist voor Rotterdam

Begrippen en definities Opzoomeren

Welkom in de wereld van Opzoomeren, die allerlei typische begrippen kent. We zetten de belangrijkste op een rij en geven een verklaring!

Opzoomer Mee

De Stichting Opzoomer Mee Rotterdam (kortweg Opzoomer Mee) is de stichting die het Opzoomeren in Rotterdam sinds 1994 ondersteunt. Opzoomer Mee is niet de 'eigenaar' van het Opzoomeren. In elke Opzoomerstraat zijn bewoners natuurlijk zelf eigenaar van hun activiteiten en initiatieven. Opzoomer Mee houdt kantoor aan de Schiedamsedijk 55a en wordt gesubsidieerd door de Gemeente Rotterdam in het kader van Stedelijk Welzijn.

Opknappactie Oranjestraat

Opzoomercampagne

De jaarlijkse campagne van Opzoomer Mee om het Opzoomeren te ondersteunen. De campagne biedt daartoe inspiratie en faciliteiten. Elke straat in Rotterdam kan meedoen en gebruik maken van deze campagne.

Gangmakers

De initiatiefnemers, de organisatoren of de trekkers van het Opzoomeren in een straat.

Straatnetwerk

Het netwerk van contacten tussen burens dat door het Opzoomeren in de straat is ontstaan of is versterkt.

Leeswijzer

Met behulp van een helikoptervlucht worden in hoofdstuk 1 van deze brochure de belangrijkste kenmerken van het Opzoomeren genoemd en wordt o.a. stilgestaan bij de waarde die het heeft voor de vele Rotterdammers die in hun straat actief zijn. In hoofdstuk 2 wordt de rol die de Stichting Opzoomer Mee Rotterdam (kortweg Opzoomer Mee) speelt in het Opzoomeren uit de doeken gedaan. Zij ondersteunt het Opzoomeren en draagt eraan bij om er een beweging in Rotterdam van te maken. En in het derde en laatste hoofdstuk wordt gekeken naar de waarde die het Opzoomeren voor de stad Rotterdam heeft. De brochure wordt verlevendigd met straatportretten, terugblikjes op de geschiedenis van het Opzoomeren en uitspraken van verschillende bewoners, functionarissen en politici.

De straat

In het Opzoomerjargon is de straat meestal de hele straat, soms een deel van een grote straat of de bebouwing rond een binnenterrein of plein, en soms een paar kleine straatjes die bij elkaar horen. In elk geval is de straat een duidelijke en overzichtelijke eenheid van woningen voor de bewoners.

Knutseldag Brielalaan

Terugblik 1

Opzoomerstraat doet het zelf

Burgemeester Bram Peper in de Opzoomerstraat in 1994

een collectieve fietsenstalling, een bewonerspandje en straatfeesten. Nu, tientallen jaren later, is de Opzoomerstraat nog steeds actief.

Opzoomeren

De juiste straat met de juiste naam op het juiste moment, zo zou je actie van Opzoomerstraat kunnen typeren. Rotterdam schakelde eind jaren '80 over van de eerste grote stadsvernieuwingsoperatie naar buurt- en wijkbeheer. Het bouwen van goede en betaalbare woningen voor de buurt maakte plaats voor de zorg om al die nieuwe straten en buurten schoon, heel en leefbaar te houden. In die omslag werd de Opzoomerstraat door het gemeentelijk project Sociale Vernieuwing omarmd als het voorbeeld van een andere verhouding tussen overheid en burger. Een burger die niet alleen klaagde en eiste, maar zelf ook meehielp om zijn straat en buurt aan kant te houden en gezellig te maken. Spoedig sprak men van 'Opzoomeren'. De Opzoomerbode, de Opzoomerprijs en Opzoomerzegels deden hun intrede om Rotterdammers te verleiden om ook in hun straat te Opzoomeren.

Ten geleide

Opzoomeren, wie kent het niet? Het woord staat zelfs in de Dikke van Dale. Ruim 1.800 straten in Rotterdam Opzoomeren. Dat is 25 à 30 procent van de stad. OBI, de onderzoeksafdeling van de gemeente Rotterdam, meldt dat jaarlijks 100.000 bewoners meedoen. 70% van de Rotterdammers is ronduit positief over het Opzoomeren en slechts 5% ronduit negatief. Het Opzoomeren is een fenomeen dat sinds jaar en dag bij Rotterdam hoort.

Maar wat is het nu precies?

Heel veel Rotterdammers hebben goede herinneringen aan het Opzoomeren en hebben ook allerlei anekdotes paraat. Hoe ze zelf door te Opzoomeren allerlei problemen in hun straat hebben opgelost, hoe ze er als kind mee opgegroeid zijn en nu als volwassene in hun eigen straat actief zijn, hoe ze na een verhuizing natuurlijk ook in hun nieuwe straat zijn gaan Opzoomeren, hoe het ze persoonlijk verder heeft gebracht in hun leven en in de maatschappij, hoe ze er contacten voor het leven aan over hebben gehouden. Opzoomeren maakt deel uit van opgroeien en leven in Rotterdam. Maar... wat is Opzoomeren nu precies?

Deze special

Deze speciale editie van Opzoomer, het magazine dat meer vertelt over het Opzoomeren, legt uit waar het Opzoomeren vandaan komt en hoe het zich heeft ontwikkeld. Het bevat vijf portretten van straten die Opzoomeren, zet uiteen hoe het Opzoomeren in Rotterdam wordt gestimuleerd en staat stil bij de betekenis ervan voor Rotterdammers en de stad.

Kennisatelier

Voor het maken van deze brochure is o.a. gebruikt gemaakt van het eindverslag van het Kennisatelier Opzoomeren. Bewoners, medewerkers van corporaties, welzijnsinstellingen en Opzoomer Mee, ambtenaren e.a. bespraken eind 2017 samen het fenomeen Opzoomeren. Ze focussten vooral op de straatnetwerken die bewoners al Opzoomerend maken, en maakten er een gezamenlijk verhaal van voor de stad. Het eindverslag van dit kennisatelier is op te vragen bij Opzoomer Mee.

'Opzoomer', het magazine dat meer vertelt over het Opzoomeren.

Opzoomeren in kenmerken

Klein Geluk in een Grote Stad

Als je met een helikopter een rondvlucht zou maken boven de 1.800 Opzoomerstraten die Rotterdam rijk is, wat zou je dan zien? Wat zijn de gemeenschappelijke kenmerken van al die straten waar bewoners de handen uit de mouwen steken?

Nabuurchap en vooruitkomen op eigen initiatief

Een aantal kenmerken springt direct in het oog. Het eerste dat je ziet is dat al die straten zich inzetten voor goed nabuurchap. Overal zijn bewoners op een of andere manier bezig elkaar te ontmoeten, elkaar te leren kennen en onderlinge contacten aan te knopen. Overal werkt men als het ware aan een 'sociaal verband' in de straat of, zoals Opzoomer Mee dat in meer eigentijdse termen noemt: een straatnetwerk. Vaak gaat dat bouwen aan een straatnetwerk hand in hand met een tweede kenmerk: bewoners willen hun straat vooruit helpen. Dat kan om van alles gaan, zoals zorgen dat kinderen veilig kunnen spelen en er iets voor hen te doen is, aandacht geven aan zieken en ouderen, het opfleuren van stenige straten vol 'blik', nieuwe burens helpen om Nederlands te spreken of het schoonhouden van de straat. Ze zetten zich in voor een veilige, sociale en leefbare straat. Het derde kenmerk is eigenlijk al genoemd. Het is het belangrijkste kenmerk: *bewoners doen het zelf*. Ze maken zelf plannen voor beter onderling contact en een betere straat en voeren die plannen ook zelf uit. Binnen dat eigen initiatief, dat veelal informeel is georganiseerd (gewoon bewoners onder elkaar) en vaak aan de voordeur tot stand komt, spelen zogenaamde gangmakers een grote rol. Dat zijn de bewoners die de kar trekken, andere bewoners weten in te schakelen en vaak van deur tot deur gaan om iedereen uit te nodigen

Straatfeest Volmarijnstraat

om mee te doen. Hoe dat in de praktijk allemaal gaat? Lees de portretjes in deze brochure van vijf straten in Rotterdam die Opzoomeren.

Verskil als kenmerk

Vanuit die helikopter zie je natuurlijk ook de verschillen tussen al die straten. Er zijn verschillen in ontwikkeling. In de ene straat zijn bewoners net begonnen, in de andere straat is men al sinds jaar en dag bezig. Er zijn ook verschillen in intensiteit. De ene straat organiseert 1 of 2 activiteiten per jaar om het onderlinge contact op peil te houden, aan meer is geen behoefte. De andere straat is doorlopend actief en kent een waaier aan activiteiten. Ook in succes zijn er verschillen. Niet alles slaagt natuurlijk en niet elke straat komt even ver. Allerlei factoren bepalen de mate van succes. Zo zal een straat met voldoende en slagvaardige gangmakers meer van de grond krijgen dan een straat die gebrek heeft aan organisatietalent. In de ene straat laat een straatnetwerk zich makkelijker opbouwen dan in de andere. Zo laten verschillen in leefstijlen en culturen zich

Jongste deelnemer
plantjesdag C.P. Tielestraat

niet altijd even makkelijk overbruggen. En in sommige straten is het niet eenvoudig om tegen overlast en hardnekkige problemen op te boksen, om er tegenop te Opzoomeren. Al die verschillen zou je het vierde kenmerk van het Opzoomeren kunnen noemen: geen enkele straat is dezelfde.

Waarde voor bewoners

Als de helikopter zou landen in bijvoorbeeld de vijf straten die voor deze brochure zijn geportretteerd en je met de bewoners in gesprek zou gaan, dan zou je al snel een lijstje (vijfde kenmerk) hebben van de waarde, van de betekenis

Het lijstje

- Identificatie met de straat, doorbreken van anonimiteit: 'Dit is onze straat'
- Bron van contact, gezelligheid en onderlinge vertrouwdeheid (sociale veiligheid)
- Vindplaats van (buren)hulp en dienstverlening
- Verband dat onderlinge afspraken, samenwerking en belangenbehartiging t.b.v. de leefbaarheid in de straat mogelijk maakt
- Mogelijkheid om actief te zijn, ergens aan mee te doen, erbij te horen, je nuttig te maken (activering)
- Informatiebron: op de hoogte blijven van nieuws e.d. in je straat

De precieze waarde van het Opzoomeren varieert natuurlijk niet alleen per straat, maar ook per bewoner. Voor ouderen en gezinnen met kinderen is de waarde doorgaans groot, voor jonge alleenstaanden is de waarde vaak beperkter. Die zijn vaak druk met hun eigen leven en hun werk.

Rottekwartier

Wil (58) en Hamid (54) zijn dagelijks in touw met activiteiten voor het multiculturele Rottekwartier in het Oude Noorden. Het begon in 2000, toen Wil door een overbuuf werd gevraagd mee te doen aan een buurtbarbecue op het binnenterrein van de Hofdijk. "Dat was hartstikke gezellig", herinnert ze zich. Sindsdien is Wil alle dagen actief.

Wil van Vught en Hamid Atchabi

"Ik denk niet dat je ergens in Rotterdam meer saamhorigheid vindt dan hier."

Wil van Vught, Rottekwartier

Gouden team

Kamperen op het binnenterrein, Halloween, voorlezen, schoonmaken, een speurtocht, de intocht van Sinterklaas, Kerst... Een jaarlijks hoogtepunt is het Pinksterfeest. Daar komen zo'n 350 burens op af! "Door het Opzoomeren hebben we meer contact met elkaar gekregen", vertelt Wil. "Ik denk niet dat je ergens in Rotterdam meer saamhorigheid vindt dan hier."

Zes jaar geleden kreeg de Rotterdamse versterking van buurman Hamid. Sindsdien vormen ze een gouden team. "Ik ben rustig en een doordenker. Wil is creatief en sociaal. We vullen elkaar goed aan", zegt Hamid. Doordat er nu twee gangmakers zijn, wordt er nog meer georganiseerd. Het tweetal richt zich vooral op de verbinding tussen jong en oud en het bestrijden van eenzaamheid.

Doorgeven

Daarbij wordt dankbaar gebruikgemaakt van het bewonerspandje

Noordplein 1. Het is sfeervol ingericht en de muren hangen vol foto's van de evenementen en kinderen uit de buurt. "We hebben de middelen om bewoners bij elkaar te brengen en zoeken voor elke activiteit nieuwe vrijwilligers. Ook kinderen krijgen verantwoordelijkheden. Zo geven we het Opzoomer-DNA door aan de volgende generatie."

Kamperen op het binnenterrein

die het Opzoomeren voor bewoners heeft. Die waarde bracht een Rotterdamse politicus er onlangs toe om het Opzoomeren 'klein geluk in een grote stad' te noemen.

Een Rotterdamse code?

Tenslotte kun je vanuit de helikopter ook goed de spreiding van al die Opzoomerstraten over de stad zien. Buurten met een hoge score op de sociale index, buurten met juist een lage score, het maakt geen verschil. Het zesde kenmerk is dan ook dat overal in dezelfde mate wordt geOpzoomerd. Opzoomeren is kennelijk niet iets van bepaalde buurten, het is eerder een Rotterdamse code: een Rotterdammer steekt zijn handen uit de mouwen voor zijn of haar straat.

DNA Opzoomer Mee

- Geloof in het eigen initiatief (eigen kracht) en respect voor het feit dat Rotterdammers ook dé eigenaar zijn van het eigen initiatief in hun straat.
- Zoeken naar het talent dat in straten als motor van het Opzoomeren kan fungeren en dat talent stimuleren en de ruimte geven.
- Terughoudendheid in het stimuleren en faciliteren van straten. Het eigen initiatief niet voor de voeten lopen of afhankelijk maken van derden ('activerend evenwicht'). Kleine zetjes (ook wel 'nudging' genoemd) als strategie.
- Uitdragen dat het Opzoomeren een Rotterdamse code is.
- Van het kleinschalige Opzoomeren een beweging maken in Rotterdam.

Over Opzoomer Mee

Het kleine zetje en de beweging

Kleine zetjes, voldoende om straten in beweging te brengen, maar klein genoeg om het eigen initiatief niet voor de voeten te lopen of afhankelijk te maken. Zo kun je de steun die Opzoomer Mee biedt aan straten typeren. Het beeld van de koorddanseres die haar evenwicht probeert te bewaren tussen stimuleren en 'bemoeien' komt op. Opzoomer Mee zelf spreekt van 'telkens zoeken naar een activerend evenwicht'. Maar Opzoomer Mee doet meer. Ze helpt ook mee om van het kleinschalige Opzoomeren een beweging in Rotterdam te maken.

DNA Opzoomer Mee

Opzoomer Mee bestaat sinds 1994 (zie terugblik 2). Eerst als gezamenlijk project van het Rotterdams Instituut Bewonersondersteuning (Rio) en de dienst Gemeentewerken, en vanaf 1997 als zelfstandige stichting. Onlangs voerde het bureau 'Te Doen advies' een verkenning uit naar een toekomstige koers voor Opzoomer Mee. Uit de interviews met veertig bewoners en functionarissen destilleerde dit bureau wat zij noemden 'het DNA van Opzoomer Mee'. Ze stelden vast dat Opzoomer Mee als gevolg van bezuinigingen en een andere invulling van het welzijnswerk tegenwoordig de enige partij is die in Rotterdam straatnetwerken ondersteunt. Het belangrijkste wapen daarbij is de jaarlijkse Opzoomercampagne, die bestaat uit allerlei kleine uitnodigingen om Rotterdammers tot straatactiviteiten te

verleiden en hen daarbij te ondersteunen. Deze campagne is niet statisch maar heeft zich door de jaren heen ontwikkeld, en zij ontwikkelt zich nog steeds.

Elke straat kan meedoen

De campagne daagt Rotterdammers uit om in hun straat activiteiten en initiatieven te organiseren die burens bij elkaar brengen en die de straat vooruit helpen. Het biedt daartoe, naast inspiratie, ook allerlei faciliteiten zoals microbudgetjes van 75 tot 200 euro, een voorleesboek, een kerstboom van 7 meter, bezems en de uitleen van schafteketjes bomvol spullen voor straatactiviteiten. Maar ook advies en workshops maken onderdeel uit van deze faciliteiten. Drie tot vier keer per jaar daagt de campagne met nieuwe 'rondes' Rotterdammers uit tot actie. Nieuwsbrieven, pagina's in huis-aan-huisbladen, berichten op Facebook, allerlei media worden daartoe ingezet. Elke Rotterdamse straat kan meedoen aan zo'n ronde. Als Rotterdammers hun hand opsteken, stelt Opzoomer Mee ze in staat om in hun straat aan de slag te gaan.

Opzoomerclubs en talentenjachten

Elk jaar is de campagne anders. Uitdagingen kunnen wisselen of spelregels krijgen een update. Vanaf 2012 zijn er zogeheten Opzoomerclubs zoals een Voorleesclub en een Lief & Leedclub toegevoegd aan

lees verder op pagina 10

"Ik ben er trots op dat wij als burens de handen ineenslaan"

Lisette Halve, Van Malsenstraat

Van Malsenstraat

Lisette Halve (66) is zonder twijfel dé gangmaker in de Van Malsenstraat in Hillesluis. Ze woont er al veertig jaar. Zij jaar zorgde ervoor dat haar buurt begon met Opzoomeren.

Mond tot mond

De eerste activiteit herinnert ze zich nog goed. "Ik bedacht een thema en koppelde daar spelletjes aan. En natuurlijk was er iets lekkers na afloop." Die formule staat nog steeds garant voor

succes. Lisette haar telefoon staat bomvol foto's en filmpjes van activiteiten. Reclame maken blijkt nooit nodig. Het nieuws verspreidt zich razendsnel van mond tot mond. Iedereen die aan of bij het plein woont is welkom en kan meedoen. Daardoor is de opkomst zonder uitzondering groot. Lisette zorgt dat er aan jong en oud gedacht wordt. Voor

de kleintjes zijn er regelmatig buitenactiviteiten en voorleesmiddagen. De ouderen worden af en toe in de watten gelegd, zoals onlangs met een heerlijke high tea.

Ontmoetingsdag Van Malsenstraat

Ballonnen

Al die Opzoomerjaren hebben de Van Malsenstraat goed gedaan. De saamhorigheid is zo gegroeid dat het direct opvalt als een buur een paar dagen niet buiten komt. Er wordt voor elkaar gezorgd en burens delen lief en leed met elkaar. Onlangs hadden drie gezinnen iemand verloren. Lisette vertelt over de middag die de buurt had georganiseerd. "Heel het plein stond vol. Er waren hapjes en drankjes en de nabestaanden lieten ballonnen los. Het was prachtig!"

Goeie Morgen! parade 1999

1994

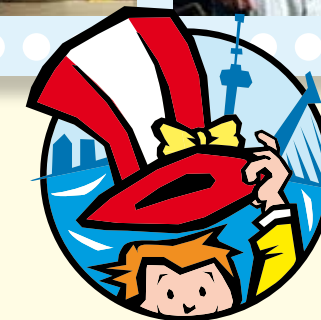
1999

2011

2013

Terugblik

2

Opzoomerday 1994

"Pak een bezem, veeg je straatje, plant een struik voor je deur, hang een bak aan je balkon, doe het licht aan! Opzoomeren, Opzoomeren, we stropen onze mouwen nog eens op". Overal klonk het Opzoomerlied, overal zag je de gele Opzoomerkleur en Oppie, de toenmalige mascotte van het Opzoomeren, en overal zwiepte de Opzoomerbezem door de straat. Opzoomerday 28 mei 1994 was het sluitstuk van het project Sociale Vernieuwing waarmee symbolisch 'de fakkel aan de stad, de Rotterdammer werd overgedragen'. Samen met tientallen organisaties in de stad heeft het project een jaar lang alles uit de kast gehaald om Opzoomerday te laten slagen.

Toegift

Tienduizenden Rotterdammers, geholpen door politie en diensten, waren die dag actief en knapten hun straat, plein en buurt op. Aan het eind van deze dag konden alle Opzoomeraars op pleinen terecht voor een welverdiend Opzoomerdiner en vervolgens op het Afrikaanderplein om het eerste buitenconcert van het Rotterdams Philharmonisch Orkest mee te maken. Het NOS-journaal deed uitgebreid verslag. De bijzondere dag kende een toegift: Opzoomer Mee werd opgericht. Een onafhankelijk bureautje met als taak om het Opzoomeren in Rotterdam levend te houden.

3

Goeie Morgen! 1999

Op 17 november 1999 trekt Opzoomerend Rotterdam met de Goeie Morgen!-parade al dansend, zingend en groetend de 21-ste eeuw in. Burgemeester Opstelten nam zijn roodwitte hoed, het nieuwe Opzoomersymbool voor de nieuwe eeuw, af voor de 10.000 Opzoomeraars die meeliepen in deze parade door de binnenstad.

Groeistuipen

Grote manifestaties zoals Go Oppie Go, Blind Date voor jongeren en Goeie Morgen! speelden in de eerste Opzoomercampagnes na 28 mei 1994 een grote rol om het Opzoomeren te promoten. In deze campagnes vonden (en vinden) Rotterdammers ook inspiratie, activiteitenbudgetjes en allerlei andere faciliteiten om in hun straat aan de slag te gaan. Wat te denken van b.v. een kerstboom van 7 meter in je straat als middelpunt van een straatfeest in december? Achter de campagnes zat in de eerste jaren een 'coalitie' van Opzoomer Mee, het Rotterdamse opbouwwerk en bewonersorganisaties die door heel de stad straten wist te activeren en starthulp bood. Het Opzoomeren nam de ene na de andere horde: 1.000 straten, 1.250 straten, 1.500 straten, 1.750 straten.

4

De Roadshow 2011

In maart en april 2011 trok een roadshow van Opzoomer Mee volle zalen. Aula's, buurthuizen, theaertjes en andere zalen puilden uit. Ruim 2.000 Opzoomeraars kwamen op de in totaal 20 bijeenkomsten af. Zij spraken mee over de gevolgen van crises en bezuinigingen voor het Opzoomeren: geen opbouwwerk meer, bewonersorganisaties die hun deuren sluiten, minder geld en een stadsbestuur dat oproept om juist nu de opbrengsten van het Opzoomeren te vergroten en het zo veilig te stellen voor de stad. Hoe verder?

Steun door de jaren heen

De gemeente (en voormalige deelgemeenten) hebben het Opzoomeren altijd gesteund. Het werd (en wordt) warm onthaald, want actieve en oproepbare straten komen altijd van pas, of het nu gaat om wijkbeheer, veiligheidsbeleid, grotestedenbeleid, sociale cohesie, sociale integratie of de participatiesamenleving. De Roadshow leidde tot afspraken om faciliteiten voortaan scherper toe te wijzen aan straten, bijvoorbeeld door aan straten een grotere eigen bijdrage te vragen en door meer onderscheid te maken tussen zogenaamde arme en rijkere straten. Deze uitdaging werd ook aangenomen: er werden plannen gesmeed voor nog meer opbrengsten van het Opzoomeren. Aan de andere kant... er moest wel een prijs betaald worden. Het aantal Opzoomerstraten daalde tot circa 1.400 straten, maar dat verlies werd in de jaren daarna stapje voor stapje weer goed gemaakt. Rotterdam telt nu ruim 1.800 Opzoomerstraten.

5

Lief & Leedpotje 2013

Op 24 april 2013 werd aan – hoe kan het ook anders – de Opzoomerstraat het eerste Lief & Leedpotje uitgereikt. Een potje om een bloemetje, een kaart, een fruitmandje of andere attentie uit te betalen voor een zieke bewoner, een mantelzorger, de nieuwe baby of een eenzame oudere. Het potje is één van de onderdelen van de Lief & Leedactie van Opzoomer Mee, een actie voor meer burenhulp en meer aandacht voor zieke en eenzame burens. Ruim 650 Opzoomerstraten doen inmiddels mee aan deze actie en geven er elk een eigen dagelijkse invulling aan.

Schatkist

De Lief & Leedactie zorgt voor een hogere opbrengst van het Opzoomeren in Rotterdam, een hogere opbrengst die goed past in dit tijdperk van de participatiesamenleving. Andere voorbeelden: honderden straten helpen een handje om taalachterstanden te voorkomen door regelmatig voor te lezen aan 'hun' kinderen uit de buurt. En in andere straten oefent men met burens die niet goed Nederlands spreken om de taal onder de knie te krijgen. Het Opzoomeren komt zoals gezegd altijd van pas in Rotterdam!

vervolg van pagina 7

de campagne. Straten die actief zijn rond een bepaald maatschappelijk thema worden in zo'n club bijeengebracht en ontvangen extra steun om een eigen doorlopende praktijk te ontwikkelen. Voorbeelden van deze extra steun zijn 'gereedschapskistjes', extra budget en uitwisselingen met collega-straten. De clubs vormden het antwoord van Opzoomerstraten en Opzoomer Mee op de vraag om, tegen de achtergrond van crisis en bezuinigingen, de opbrengst van het Opzoomeren in Rotterdam verder te vergroten (zie terugblik 4).

De komende jaren wordt de campagne verder vernieuwd. Opzoomer Mee breidt haar inzet uit naar straten waar bewoners niet hun hand opsteken, naar niet-actieve straten. In deze straten moeten huis-aan-huisgesprekken talent, gangmakers dus, opleveren voor het Opzoomeren.

Klein groot maken

Opzoomer Mee zorgt niet alleen voor de ondersteuning van Opzoomerstraten. Ze helpt ook mee om van het Opzoomeren een beweging van onderop te maken in Rotterdam. Het mooie en optimistische begrip Opzoomeren is daarbij belangrijk. Het zorgt dat actieve straten een naam en een gezicht hebben, elkaar kunnen herkennen en via uitwisselingen met elkaar verbonden kunnen worden en van elkaar kunnen leren. Opzoomer Mee versterkt deze beweging door haar stadsbrede communicatie en de organisatie van evenementen zoals kanjerverkiezingen. Met deze activiteiten verschaft ze het kleinschalige Opzoomeren waardering en een stedelijk podium en zet het in de schijnwerpers. Zo werd in de Burgerzaal van het Stadhuis de Lief & Leedkanjer 2017 gekozen waarbij allerlei functionarissen, politici en media uit Rotterdam aanwezig waren. Oftewel: Opzoomer Mee maakt klein (de straat) groot in Rotterdam.

Conversatieclub (start 2012)

Informele taalverwerving: in circa 35 straten helpen burens nieuwe bewoners met het (durven) spreken van Nederlands. Een nieuwe taal leer je immers door veel te oefenen.

Voorleesclub (start 2013)

Informele taalverwerving: in 250 straten wordt regelmatig voorgelezen aan kinderen uit de straat. Zo helpen deze straten om taalachterstanden bij kinderen te voorkomen.

Lief & Leedclub (start 2014)

Onderlinge zorg en eenzaamheidsbestrijding: in 650 straten maken bewoners meer werk van burenhulp en geven ze extra aandacht aan zieken en eenzamen.

Schoonmaakbende (start 2016)

Schone stad: in 175 straten houden bewoners hun straat aan kant en ruimen zij zwerfvuil op.

Van de ruim 1.800 Opzoomerstraten is inmiddels circa 45% lid van een of meer Opzoomerclubs.

Voorbeeld ronde Opzoomercampagne

De Voorleesfeesten van Opzoomer Mee

Inspiratie

Organiseer tussen 14 juni en 5 juli 2017 een voorleesfeest voor minstens 10 kinderen uit je straat. Lees voor en vier vervolgens feest om samen met de kinderen het verhaal te verwerken. Je kunt daarbij denken aan knutselen, toneelspelen, dansen, koken enzovoorts. Vergeet niet om iedereen in de staat (jong en oud) uit te nodigen.

Faciliteiten

Opzoomer Mee helpt je met een leuk voorleesboek (maak een keuze uit ons speciale menu!) en een feestbudget van 75 euro.

Smaakt het naar meer?

Wil je vaker voorlezen aan kinderen in je straat? Word dan lid van de Voorleesclub. Je komt in contact met andere straten die ook voorlezen en je ontvangt extra faciliteiten zoals nieuwe voorleesboeken, gratis deelname aan speciale activiteiten of extra budget.

Cijfers

Aan de voorleesfeesten van 2017 namen 600 straten deel. Het aantal straten dat lid is van de Voorleesclub en dus regelmatig voorleest liep op tot 250 straten.

“Als je elkaar kent, durf je dingen aan elkaar te vragen.”

Tiny Hartog, Lemkensstraat

Atletische buurman

En die kwamen er... voorleesmiddag, schoonmaakacties, straatfeesten, noem maar op. 'We Opzoomeren nu 365 dagen per jaar,' lacht Reshma. Het heeft de straat in positieve zin veranderd. Buren staan altijd voor elkaar klaar. Tiny Hartog kan er over

meepraten. 'Mijn voordeur was in het slot gevallen met de sleutel aan de binnenzijde. Een atletische buurman is toen door het slaapkamerraam geklommen om de voordeur weer te openen. Als je elkaar kent, durf je dat soort dingen aan elkaar te vragen.'

Drie uurtjes

Inmiddels is de straat al weer druk met het bedenken van de volgende activiteit. 'Wat het wordt weten we nog niet precies. Vooraf zeggen we altijd dat onze activiteit zo'n drie uurtjes duurt. Maar het is altijd zo gezellig dat het meestal veel langer doorgaat.'

Lemkensstraat

Opzoomeren. Vier jaar geleden had Reshma Badloe (56) uit de Lemkensstraat in Overschie er nog nooit van gehoord. Tot ze in de huis aan huiskrant er een andere straat over hoorde vertellen. Straatactiviteiten, elkaar als burens leren kennen, samen zorgen voor een leuke en vriendelijke straat... het klonk haar als muziek in de oren. Zou dat ook in haar straat kunnen?

Stoute schoenen

Samen met een buurvrouw trok ze de stoute schoenen aan en organiseerde een burendag. Een eenvoudige activiteit met spelletjes, een muziekje, hapje en drankje om zoveel mogelijk burens achter de voordeur vandaan te lokken. De dag was een succes. Veel burens kwamen een kijkje nemen en wilden graag een handje helpen bij nieuwe activiteiten.

Schatkist voor Rotterdam

De waarde voor de stad

Wat betekent het Opzoomeren voor Rotterdam? Welke waarde heeft het voor de stad? Eind 2017 bogen bewoners, 'denkers' en vertegenwoordigers van Opzoomer Mee, welzijn, zorg, corporaties en de gemeente zich in een kennisatelier over het Opzoomeren en over deze vragen. Conclusie: 'Opzoomeren is een schatkist voor Rotterdam'.

Een gelukkige stad

De waarde die het Opzoomeren voor bewoners heeft (zie pagina 5), is ook de waarde die het voor de stad heeft. Immers, een stad waar bewoners zelf zorgen voor een goed onderling contact en gezelligheid in hun straat en met eigen initiatief bijdragen aan sociale veiligheid, onderlinge hulp en leefbaarheid, mag zichzelf gelukkig prijzen. Het Opzoomeren draagt eraan bij om containerbegrippen als onderlinge zelfredzaamheid, civil society en participatiesamenleving een alledaagse en praktische invulling te geven. Hoe meer actieve straten, hoe groter deze waarde voor Rotterdam.

Sommigen vermijden liever deze begrippen en spreken over democratisering. Door te Opzoomeren krijgen bewoners meer zeggenschap over hun directe omgeving, hun straat. Eigenlijk brengt het een zekere herverdeling van 'macht' met zich mee tussen burger enerzijds en overheid en instituten anderzijds. Hoe dan ook, op dit moment Opzoomert circa 25 à 30% van de straten in de stad en daarmee is het Opzoomeren - zo

zou je kunnen zeggen - een 'grote speler' in Rotterdam. Dat er ook veel Opzoomerstraten in buurten liggen die laag op de sociale index staan, geeft dit percentage extra zeggingskracht.

Toegang tot straatnetwerken

Maar er is meer. Het straatnetwerk, het sociaal verband, dat bewoners al Opzoomerend met elkaar opbouwen, kreeg extra aandacht in het eerder genoemde kennisatelier.

Alle aspecten van het ontstaan, het opbouwen en het onderhouden van een straatnetwerk en de daarbij benodigde faciliteiten kwamen in dit kennisatelier aan bod. Vertegenwoordigers van zorg, welzijn, corporaties en gebiedsorganisatie vinden deze straatnetwerken van grote waarde in hun relatie met 'de burger' en zouden graag meer toegang tot deze netwerken willen krijgen. Door het straatnetwerk kun je makkelijker contact krijgen met bewoners in een straat, kun je eerder signalen en informatie uit de straat ontvangen, wordt

een straat aanspreekbaar en kun je er mee samenwerken. Een en ander betaalt zich uit in een betere dienstverlening van instellingen of een beter overheidshandelen.

Lonend en leuk

In dit verband spreekt men over 'de straat als partner' of 'de oproepbare straat'. In het kennisatelier passeerden voorbeelden de revue. In sommige wijken hebben Opzoomeraars in het kader van eenzaamheidsbestrijding de 75+ gesprekken in hun straat gevoerd. Door het vertrouwde burenccontact was 'binnenkomen' bij ouderen geen probleem

Waarde voor de stad

- Straten geven een alledaagse en praktische invulling van onderlinge zelfredzaamheid, civil society en de participatiesamenleving
- Straten als samenwerkingspartner van instellingen en overheid
- Straten die met elkaar een humuslaag in Rotterdam vormen voor nieuwe initiatieven en plannen

“Opzoomeren maakt je gemotiveerder en meer betrokken.”

Stella Kok, Anatole Franceplaats

Anatole Franceplaats

Stella Kok (69) en Joke Klop (65) wonen aan de Anatole Franceplaats in Ommoord. Hun flat heeft een zeer actieve Vereniging van Eigenaren, van waaruit in 2003 het Opzoomeren is ontstaan.

Opzoomer-hoogtepunten

In de flat staat Lief & Leed hoog op de agenda. Aan iedereen wordt gedacht en wie iets op het hart heeft, weet Stella te vinden. De Rotterdamse werkt ook pro-actief. Zo bracht ze

twee alleenstaande oudere buurvrouwen met elkaar in contact, die nu zo'n vier keer per week samen puzzelen. Vol trots laat ze haar roze map vol Opzoomerhoogtepunten zien. Een gezellige lunch, een high tea voor ouderen, de jaarlijkse barbecue en zelfs een uitstapje met een touringcar passeren de revue. Het Opzoomeren staat dus goed op de kaart in de Anatole

Franceplaats en er vloeien steeds meer activiteiten uit voort. "Het heeft ons een andere kijk op de flat gegeven. Opzoomeren maakt je gemotiveerder en meer betrokken", stellen de dames.

Saamhorigheid

Niet alle burens zijn te porren voor de activiteiten. Ongeveer 25% van de bewoners doet mee, maar daar hebben Stella en Joke zich bij neergelegd.

Voor hen staat voorop dat de sfeer in de flat enorm verbeterd is. "Er is nu veel meer saamhorigheid. Bijna iedereen groet elkaar tegenwoordig." Bovendien is ook de leefomgeving aanzienlijk verbeterd. Sinds 2016 is de Schoonmaakbende van de flat maar liefst twee keer per week actief. "Dat heeft voor een verschil van dag en nacht gezorgd. Een paar keer per jaar komt daar nog een grote schoonmaakactie bij."

Uitje met ouderen naar theater Walhalla

Straatportret

Stella en Joke, Anatole Franceplaats

Vletstraat

Goede buren in Delfshaven

Rommelmarkt Texelsestraat

Schoonmaakbende Oude Westen

en waren er vanzelf ook allerlei mogelijkheden voor extra aandacht en contact direct. In verschillende pilots in 2017 bleek het lonend om welzijnswerkers in contact te brengen met Lief & Leedstraten. Preventie, signalering en hulpverlening gedijen beter als men contact heeft en kan samenwerken met een straatnetwerk en haar gangmakers. Ook corporaties (verbeteren van de leefbaarheid in complexen) en gebiedsorganisatie (maatwerk in overheidshandelen) weten mooie voorbeelden te noemen van het contact met straatnetwerken. Sommigen zien in het Opzoomeren een welkome aanvulling op de bekende vormen van overleg en samenwerking in buurt en wijk met bewoners: "In Opzoomerstraten staan mensen met elkaar in contact en steekt men zelf ook de handen uit de mouwen. Dat maakt samenwerken niet alleen lonend, maar ook leuk".

Humuslaag

Beleidsambtenaren wezen op een andere waarde van het Opzoomeren voor de stad. Door de vele straatnetwerken zit het Opzoomeren in 'de haarvaten van de stad'. Het kan daardoor fungeren als een 'humuslaag' waar veel moois op kan groeien en bloeien. Zo nemen Opzoomerstraten vaak allerlei vervolginiciatieven in hun straat en buurt: van het

een komt immers al gauw het ander. Ook de Opzoomerclubs rond informele taalverwerving, zwerfvuil, onderlinge zorg en eenzaamheidsbestijding worden als voorbeeld genoemd van wat er op zo'n humuslaag tot ontwikkeling kan komen. Deze 'humuslaag van straatnetwerken' is, zo stelt men, van waarde voor een stad die de inzet van haar bewoners nodig heeft voor haar toekomst.

Snoepautomaat?

Toegang tot straatnetwerken, humuslaag voor nieuwe plannen... het kennisatelier plaatste daar ook kanttekeningen bij. Opzoomeren als schatkist is niet zo makkelijk als het lijkt. Opzoomerstraten zijn, om het eens zo te zeggen, geen snoepautomaat. Je kunt er geen muntje in gooien om er vervolgens een chocoladereep naar keuze uit te halen. Opzoomerstraten zijn 'eigenwijs', hebben een eigen agenda, koesteren hun eigen initiatief, zijn doorgaans informeel georganiseerd en elke straat heeft zo z'n eigen

actieradius. Samenwerken met Opzoomerstraten vergt dat je het Opzoomeren begrijpt, je eigen wereld van planning en organisatie even terzijde kunt schuiven en van onderop kunt werken. Anders worden al gauw botsingen, fricties en teleurstellingen geoogst. Ook daarvan wist het kennisatelier voorbeelden te noemen zoals overvragen van straten, vervreemding doordat de inzet van een straat ineens een rol blijkt te spelen bij de realisatie van een target van een welzijnsaanbieder en uithollen van straatnetwerken ten behoeve van activiteiten op wijkniveau. Kennisdeling en goede werkafspraken zijn nodig om de genoemde waardes goed te benutten. Een en ander moet natuurlijk bovenal het eigen initiatief van Opzoomerstraten versterken.

Vooruitblik

Sterker op Koers

Opzoomer Mee gaat in de komende jaren door met de Opzoomercampagne en gaat zich sterk maken om de maatschappelijke effecten van het Opzoomeren verder te vergroten. Het plan daartoe heet *Sterker op Koers*. Zo gaat Opzoomer Mee talentenjachten organiseren om gangmakers te vinden in straten die nog niet Opzoomeren en kunnen Opzoomerstraten met weinig organisatiekracht rekenen op meer ondersteuning om e.e.a. zelf onder de knie te krijgen. Ook gaat Opzoomer Mee de samenwerking tussen Opzoomerstraten en welzijnsaanbieders, corporaties e.a. stimuleren zodat instellingen zelf hun dienstverlening kunnen verbeteren en Opzoomerstraten zich kunnen versterken. Tenslotte hoopt Opzoomer Mee andere steden te bewegen om ook te Opzoomeren.

Sterker op Koers is te downloaden via www.opzoomermee.nl

Stoomtramweg

Ibrahim el Kouba

Ibrahim el Kouba (27) woont al zijn hele leven in Feijenoord. Hij is ontzettend trots op zijn wijk. "Feijenoord ademt van alles én betekent alles voor mij. Veel mensen blijven, net als ik, ook na hun trouwen in de wijk wonen."

"Door het voorlezen willen we taalachterstanden verminderen."

Ibrahim el Kouba, Stoomtramweg

Playstation

Sinds twee jaar woont de Rotterdammer aan de Stoomtramweg. De straat grenst aan een gigantisch veld, waar Ibrahim tot zijn spijt weinig kinderen zag spelen. "Ik voetbalde vroeger op een stenen veldje, nu hebben ze kunstgras. De omstandigheden zijn enorm verbeterd, maar kinderen maken er niet optimaal gebruik van. Ze zitten achter de PlayStation of spelen met acht jaar met een

iPad. In het Opzoomeren heeft hij een manier gevonden om hen uit huis te krijgen.

Voorleesmiddagen

Samen met een aantal andere burens heeft hij feestjes georganiseerd voor alle kinderen uit de buurt. Het waren leuke middagen met een springkussen, tekenen, knutselen én natuurlijk iets lekkers. "Sinds die activiteiten spelen meer kinderen buiten op het veld. Voor ouderen hebben we een keer jeu

de boules georganiseerd, dat was ook een klein succes. Alleen de pubers bereiken blijft lastig." Op dit moment richt Ibrahim zich op voorleesmiddagen en een buurbieb. "In Feijenoord zijn nog steeds veel kinderen laaggeletterd. Door het voorlezen en aanbieden van boeken willen we hun taalachterstand verminderen."

Lief & Leedactie Adrianastraat

Mag ik je even citeren?

“

‘Onze straat heeft dit voorjaar voor het eerst geopzoomerd. Eigenlijk kenden we elkaar alleen van gezicht. Nu hadden we tijd meer over elkaar te horen. Onze straat is nu veel hechter.’

Nachedska Rampersad | Bewoner Noordschans

Je merkt dat Opzoomeren buren verbindt. Onderlinge contacten verbeteren en buren groeten elkaar weer op straat.

Peter Bout | Bewoner Aalsdijk

Straatactiviteiten helpen het gesprek in de straat op gang en zorgen dat er contacten worden gelegd. Hierdoor durven buren elkaar eerder te helpen en ook aan te spreken.

Samira Bensidi | Bewoner Boudewijnstraat

Opzoomeren maakt het wonen in een straat vertrouwd en is belangrijk voor Rotterdam.

Luc Jonker | Vestia

Wanneer ik met een bewoner over het Opzoomeren praat, verschijnt er vanzelf een glimlach. Het zegt veel wanneer een woord bij zoveel Rotterdammers zo'n positieve reactie losmaakt.

Han Paulides | Directeur wmo radar

Een stad kan net als een bos niet zonder een humuslaag. Opzoomeren is de humuslaag van Rotterdam. De bewoners zorgen dat deze stad elk jaar weer groeit.

Kees Fortuin | Instituut voor Sociale Gebiedsontwikkeling.

Op bewoners die actief zijn rond Lief & Leed moeten we supertrots zijn. Zij zijn als geen ander het gezicht van de zorgzame samenleving en burenhulp.

José de Reus | Wijkmanager Kralingen

Opzoomeren zorgt dat buren steun bij elkaar kunnen vinden. Voor het welzijnswerk betekent het verlichting van het werk, omdat bewoners met elkaar dingen kunnen oplossen en regelen.

Anjana Koendan-Pandaij | DOCK

In deze stad doe je iets voor een ander. Dat vinden Rotterdammers vanzelfsprekend. Het Opzoomeren is hier al jaren het inspirerende voorbeeld van.

Onno de Zwart | Directeur Welzijn, Zorg en Jeugdhulp, Gemeente Rotterdam

Opzoomeren is van onschatbare waarde. Eén bewoner kan een hele buurt in beweging brengen en doen opfleuren.

Veerle De Meyer | Buurtcoach Delfshaven

Op eigen kracht je straat opknappen. Dat is Rotterdam.

Vincent Karremans | VVD

Waanzinig dat een actie van een groep bewoners dertig jaar later nog steeds bestaat en is uitgegroeid tot een initiatief waarmee honderden straten zijn opgeknapt, waar omzien naar elkaar echt vorm krijgt en waar duizenden Rotterdammers met groot plezier aan werken.

Christine Eskes | CDA

”

**Statements
van bewoners,
functionarissen
en politici
over het
Opzoomeren**